

BESLUT

2021-05-24 Dnr: 20/05681

SAKEN

Medierna, P1, 2020-12-05, inslag om en förtalsutredning; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om en förtalsutredning med grund i ett bråk mellan de två influerarna A och B. Inledningsvis sa en programledare bland annat följande.

För ungefär ett år sen kunde vi avslöja att influencern [A] figurerar i ett förtalsmål efter publiceringar om en före detta samarbetspartner. Det handlar om Youtube-videos om en annan influencer [B]. [...] [A], han menade att han inte har gjort något fel och kallade vår reporter för en råtta. [...] Trots att det nu gått över ett år har något åtal om förtal ännu inte väckts. Så vitt vi vet har varken [A] eller någon annan ännu delgivits misstanke om brott. Men förundersökningen, den pågår fortfarande, och den har vuxit. För på Youtube har inte anklagelserna mot [B] slutat. Tvärtom kommer ständigt nya videos som lockar hundratusentals tittare.

Därefter följde ett reportage där en reporter inledningsvis sa bland annat följande.

Fuskbygge, missbruk, trakasserier. [...] Under den gångna hösten har flera influencers publicerat videos om [A:s] tidigare samarbetspartner. En Youtube-serie har nått över en miljon tittare, med fokus på fuskbyggaren [B].

Under inslagets gång hördes ljudsekvenser från vad som framstod som ovan nämnda Youtube-serie vid ett antal tillfällen.

I nästa sekvens intervjuades B av reportern och bland annat följande sades.

(Reporter) – Ja, är det du som är fuskbyggaren? (B) – Ja, de säger det. Det är ju det som har spridits om mig från Haparanda till Ystad. (Reporter, speakerröst) – [B] samarbetade för två år sen med [A] vid en husrenovering i Norrköping. Samarbetet avbröts plötsligt och [B] pekades av [A] ut som en bedragare och missbrukare. Andra influencers har hakat på och publicerat sina Youtube-videos om [B]. (B) – Det har ju matats som ett rent krig, haglat

över mig. De har ju spridit att jag är våldtäktsman, inbrottstjuv, fuskbyggare, bedragare, sexist, missbrukare, alkoholist, knarkare. [---] det har ju fortsatt och till och med eskalerat.

Reportern sa därefter att en förundersökning om förtal och ofredande riktat mot B pågår och att utredningen vuxit enligt åklagaren. Åklagaren intervjuades och sa bland annat att förundersökningssekretess gällde men att ingen delgivits misstanke om något brott. Därefter sades bland annat följande.

(Reporter, speaker) – När vi på *Medierna* förra året avslöjade att åklagare inlett förundersökningen om förtal riktade två kvinnor också anklagelser mot [B] gällande sexuellt ofredande och misshandel. Men enligt polisen [...] är de utredningarna nu nedlagda. [---] Följetongen om fuskbyggaren tog nyligen en ny vändning när Sveriges kändaste polis uttalade sig på Youtube. [---] Robinson-vinnaren, författaren och polismannen [namn] [---]. Han är inte bara Sveriges mest kända polis. I senaste valet, 2018, kandiderade han till riksdagen [...]. Men hans personvalskampanj nådde inte riktigt hela vägen fram. Nu blir [polismannen] en del av en dokumentärserie på Youtube, när han kommenterar videosnuttar på [B]. [---] (Reporter) – För du reagerar ju ganska starkt på innehållet där. (Polis) – Ja, tyckte det såg hemskt ut. [...] (Reporter) – Ja, du säger, "personen ser pårökt ut". (Polis) – Ja, det tycker jag mycket väl. (Reporter) – Den här killen då som de visar videos på, han är ju målsägande i ett förtalsmål. [...] (Polis) – Okej. [---] Jag har aldrig hört talas om den här konflikten, om man ska vara ärlig. [...] (Reporter, speakerröst) – [...] Att poliser uttalar sig om misstänkta brottslingar i sociala medier är vanligt. Men oftast sker det efter att någon är gripen, åtalad eller dömd.

Därefter intervjuade reportern en överåklagare som enligt reporterns sammanfattning bland annat sa att poliser bör agera med omdöme när de uttalar sig på nätet. B hördes därefter kommentera polismannens agerande och säga bland annat: ”Jag var helt chockad över att se honom [---] sitta och säga de här grejerna baserat på ett par videosnuttar som är ihopklippta ur lite olika kontext.”.

Reportern sa sedan att förtalslagstiftningen innebär att oavsett om uppgifter som sprids är sanna eller inte kan det utgöra förtal att sprida missaktning och peka ut någon som klandervärd, men att undantag finns om en domstol finner att det är försvarligt att sprida uppgifterna.

Lite senare i inslaget intervjuades A och bland annat följande sades.

(Reporter, speakerröst) – [A] är, så vitt vi vet, inte delgiven någon misstanke om brott. Under det senaste året har han fortsatt uttala sig om sin tidigare samarbetspartner. (A) – I och med att det finns filmer där han poserar med något som ser ut som narkotika. Han ligger bakom själv att folk har den synen att han är en missbrukare. När du har filmat klipp där du poserar med något som ser ut som narkotika, då ligger det att du får skylla dig själv i stort sett. (Reporter) – [...] Folk är ganska överens om att det spelar ingen roll om uppgifterna är sanna eller inte, utan själva förtålet beror ju på spridningen alltså, att man sprider att det här är en dålig människa. (A) – Det har du helt rätt i. Men sen finns det också undantagsregeln när det gäller förtal. Och då är det då om det är skäligt att sprida uppgifterna. Och i det här fallet så är det skäligt i och med att han framför ett fordon och det är en allmänfara. Det finns inte en chans att det går till ett åtal. [---] Skulle det bli en rättegång, så är det också offentliga handlingar. Och varenda människa som läser de där offentliga handlingarna... Det hade bara gjort läget så otroligt mycket värre för honom. (Reporter) – Men att förundersökningen pågår fortfarande, hur tolkar du det? (A) – Jag tolkar det som att man inte riktigt vet vad man ska göra med det här. [...] En åklagare vill

helst inte lägga ner saker, för det syns i statistiken. Och då blir det oftast liggande på en hylla tills det blir preskriberat. (Reporter) – Så du har inte varit på några polisförhör eller något sådant som åklagaren har kallat dig? (A) – Nej.

Allra sist i inslaget hördes B igen. B sa bland annat att han varit på polisförhör men att han inte är misstänkt för något utan att förhören gällde pågående brottslighet. På frågan från reportern om det gäller det faktum att ”det kommer nya videos” svarade B jakande.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har anmälts av två personer. Den ena anmälaren anser att inslaget var ett ställningstagande mot A. Den andra anmälaren är A själv som på närmare anförda grunder anser att inslaget var ensidigt. A anför sammanfattningsvis följande.

Reportern bakom inslaget har en personlig vänskap med en advokat som företräder B i en pågående rättsprocess mellan A och B och var därför jävig. Relationen kan även ha lett till att sekretessen runt förundersökningen brutits då reportern gett A intrycket att han har tillgång till information i den sekretessbelagda förundersökningen.

När reportern i inledningen av inslaget frågade om B är den så kallade ”fuskbyggaren” kan lyssnaren höra en stark underton av sarkasm och ana en humoristisk underton. Reportern visade klart och tydligt att han på intet sätt är opartisk i sin yrkesroll som företrädare för Sveriges Radio AB (SR). Reportern ställde inga frågor till B om hans egen roll, beteende eller ansvar trots att reportern tidigare många gånger fått hela bilden och gott om underlag av A för att kunna ställa dessa frågor. B fick däremot fritt spelrum att med lögn sprida en högst negativ bild. Reportern källgranskade inte B:s påståenden. I inslaget intervjuade reportern A i A:s roll som företrädare för sitt företag. Det fanns dock inget intresse att ta del av den omfattande samlade motbevisningen.

Reportern använde i inslaget delar ur en dokumentärserie som tillgängliggjorts på Youtube. En serie som varken A eller hans företag har någon som helst operativ del i. Utgivaren av dokumentärserien, C, söker i serien upp delägarna i A:s företag för att få svar på sina frågor. De tre delägarna har återberättat upplevelser och fakta rörande ett uppdrag som företrädaren för B:s företag utförde för A:s företag i deras fastighet. Ett uppdrag som pågick mellan B:s företag (byggansvarig) och A:s företag (beställare) när B på eget initiativ valde att i förtid bryta sitt avtal och med det sagt skapa en ohållbar situation för beställaren. Den fakta som presenterats i C:s serie är inte juridiskt fastslaget som förtal, vilket däremot reportern vinklade det till genom att företrädaren för B:s företag obehindrat fick fritt mediautrymme för att sprida anklagelser utan att ifrågasättas.

Det är heller inte fastslaget huruvida A har förtalat någon. A har nämligen inte publicerat något överhuvudtaget om B som gett anledning till den utökade

förundersökningen som det hänvisades till i inslaget. Det var B som initierade ovan nämnda dokumentärserie. När C började gräva och ställa djupare frågor till B samt talade om att han tänkte ge A en chans att bemöta B:s anklagelser, backade B ur. A har själv inte publicerat något om B utöver en video för 1,5 år sedan som reportern tog upp i sitt första reportage (som sändes i *Medierna* hösten 2019) om detta ärende medan B själv däremot publicerat närmare 700 uttalanden till och om A i sina egna sociala medier, med mängder av anklagelser. Det är alltså C som är utgivare av det B anmält (som lett till den utökade förundersökningen) och inte A. Inget av detta framgick av inslaget.

C intervjuar i sin Youtube-serie en välkänd polisman. Polismannens roll var att utifrån sin erfarenhet bedöma ett antal videosekvenser som han fått av C. Han gjorde detta i egenskap av sin egen person och inte i tjänst. I en sammanfattning av polismannens person i inslaget nämndes irrelevant information vilket skapade intrycket av att reportern ville förminska värdet i det polismannen sa, vilket visade på reporterns negligering av SR:s grunduppdrag.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Hösten 2019 berättade *Medierna* i två reportage (19 och 26 oktober) om ett bråk på Youtube som lett fram till att åklagare initierat en utredning gällande förtal. Bråket har sin grund i en tvist mellan A och B. A är en av Sveriges absolut största stjärnor på Youtube och maktbärande på sociala medier. B hade på uppdrag av A arbetat med renovering av hans hus, men relationen skar sig. Bråket ”flyttade in” på Youtube, där A i flera videor anklagade B för att bland annat vara bedragare och narkotikamissbrukare. A:s anklagelser via sina egna kanaler mot B har nått en miljonpublik.

Syftet med *Medierna*-inslaget den 5 december 2020 var att följa upp vad som hänt sedan år 2019. I inslaget kunde man höra att utredningen om förtal växt. Det redovisades också att flera stora profiler på Youtube fortsatt att sprida anklagelserna mot B. Denne hade blivit anmäld för sexuellt ofredande och misshandel. Dessa utredningar har nu lagts ner av polisen. A har från början av den offentliga konflikten benämnt B ”fuskbbyggaren”. För att ta lyssnaren rätt in i konflikten användes därför det som tilltal vid intervjun med B i början av reportaget.

I reportaget hördes ljudsekvenser från en serie på Youtube gjord av C. Sekvenserna användes för att ge exempel på hur anklagelserna mot B fortsätter att spridas inför hundratusentals tittare på Youtube av andra än A. C:s serie valdes då A medverkar och återupprepar sina anklagelser samt då den har fått mycket stor spridning. C söktes upprepade gånger för att höra hur han ser på den förtalsutredning som

pågår och hans eventuella delaktighet i den. C återkom dock aldrig.

Om det är C:s serie som gjort att förtalsutredningen vuxit kunde åklagaren inte säga då förundersökningssekretess råder. Enligt åklagaren, som hördes i reportaget, hade flera anmälningar gjorts men på grund av nämnda sekretess kunde hon inte uttala sig om vilka publiceringar dessa gäller. Det var i reportaget tydligt att utredning fortfarande pågår och att varken A eller någon annan var delgiven misstanke.

A själv gavs gott om tid att lägga fram sina argument och ge sin syn på förtalsutredningen.

När det gäller den aktuella polismannen är han en offentlig person. Polismannen hade fått klipp av B skickat till sig inför en intervju i ovan nämnda Youtube-serie. Han intervjuades i inslaget om att han med videomaterial som underlag uttalat sig på sociala medier om B som narkotikapåverkad. Detta kommenterades i reportaget av en före detta överåklagare. Polismannen fick självklart möjlighet att bemöta kritiken från den före detta överåklagaren.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

A anför sammanfattningsvis följande.

Reportern konfronterade inte B med de motanklagelser A lagt fram till sitt försvar. Reportern har underlåtit att publicera alla de svar från A som balanserar bilden av konflikten mellan A och B.

Reportern underlät att redovisa under vilka omständigheter och i vilken kontext B uttalade sig. B tog sig in i A:s liv under falska förespeglingar genom att uppge falskt CV och falska referenser.

Reportern undvek (trots att A gett honom informationen) att nämna de 400–500 offentliga publiceringar i sociala medier B själv gjort om A, vilket lett till de polis-anmälningar om förtal som finns mot B. Dessa har reportern inte bemödat sig med att efterforska, vilket indikerar att reportern inte varit intresserad av att redovisa hela bilden.

Förundersökningen mot A gällande grovt förtal lades ner den 8 mars 2021 och A har därmed fått rätt i de anklagelser han riktat mot reportern.

Vid flera intervjutillfällen hänvisade A till omfattande belastande information om B, vilket reportern helt underlät att undersöka. Informationen består av ett stort antal postningar och bilder, som offentliggjorts av B i sociala medier, riktat offentligt mot A. Dessa bilder var enligt anmälaren en stor del i att utredningen lades ner, då B enligt åklagare själv gjort sig skyldig till multipla förtal.

Den person (B) som reportern tagit parti för och som framställdes som A:s brotts-offer, hade redan hösten 2019 kunnat avvisas av reportern om han valt att göra en objektiv granskning av båda parter.

A och hans ombud berättade för reportern att de satt på ett omfattande material som starkt kunde användas för att ifrågasätta B:s lämplighet som intervjuobjekt och uppgiftslämnare. Anledningen till att A med ombud inte vågade släppa materialet till reportern vid intervjutillfällena, var att de tvivlade på källskyddet, då att han i kommunikation nämnde detaljer han rimligen bara kunde veta om han hade haft kontakt med B och som B fått via sin advokat eller åklagare. Eftersom det vid tillfället rådde fullständig förundersökningssekretess så väckte detta såklart frågor och tvivel.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN SR

SR anför i huvudsak följande.

I arbetet med inslaget sa A att B hade förtalat såväl A som andra i inlägg på sociala medier och att detta var polisanmält. Redaktionen har dock trots upprepade förfrågningar ej fått del av några handlingar som styrker detta. Då redaktionen inte kunnat finna grund för uppgifterna redovisades de inte i reportaget. De anmälningar mot B som redaktionen har fått del av redovisades i inslaget, det framgick också att utredningarna lagts ner.

SR har inte fått tillgång till några handlingar som visar på de motanmälningar som A hävdar att han gjort mot B. Först genom åklagarens beslut om att lägga ner förundersökningen mot A framkom stöd för att motanmälningar skett. Åklagarens beslut samt grunden för detta redovisades i ett inslag i *Medierna* den 13 mars 2021.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av det inslag i *Medierna* den 13 mars 2021 som SR hänvisar till i företagets yttrande. I inslaget sades följande.

I veckan kom beslutet att förundersökningen om förtal riktad mot [A] läggs ner efter två års utredning. Vi har i flera reportage uppmärksammat den här historien där en annan influencer, [B], menat att [A] och flera andra spridit kränkande uppgifter om honom. I åklagarens beslut framgår det att även [A] har gjort flera motanmälningar mot [B]. Åklagaren gör bedömningen att materialet är så omfattande att det är nästintill omöjligt att få en korrekt uppfattning om den påstådda brottsligheten över tid. Ärendet läggs därför ner i sin helhet och alla misstänkta avskrivs. Vi har i veckan sökt åklagaren, men inte fått något svar.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (12 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden (7 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt nämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Inslaget behandlade en omtalad förtalsutredning där de två välkända influerarena A och B var inblandade. En sådan utgångspunkt ligger i linje med SR:s uppdrag att belysa, granska och stimulera till debatt och innebär inte i sig att kravet på opartiskhet åsidosatts. Granskningsnämnden konstaterar vidare att A medverkade i inslaget och kommenterade den pågående utredningen. Mot denna bakgrund strider inslaget inte mot kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden kan därutöver inte finna att det en av anmälarna anför om att det utelämnades information i inslaget medför att SR agerat partiskt eller osakligt.

I nämndens uppgift ingår inte att granska omständigheterna kring tillkomsten av ett program. Vad A anför angående att den reporter som står bakom inslaget ska vara bekant med en juridisk företrädare till B förändrar inte nämndens bedömning i opartiskhetsfrågan.

Vad anmälarna anför i övrigt medför inte heller att inslaget strider mot de bestämmelser som gäller för SR:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Gustav Aspengren. I ärendets slutliga handläggning har även Anna Dingertz medverkat.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.